
Shri Jagannatha Ashtakasya Adyapadya Samikshanam

श्रीजगन्नाथाष्टकस्याद्यपद्यसमीक्षणम्

Document Information

Text title : Shri Jagannatha Ashtakasya Adyapadya Samikshanam

File name : jagannAthAShTakasyAdyapadyasamIkShaNam.itx

Category : misc, article, pradIptakumArananda, vishhnu, krishna

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda pknanda65 at gmail.com

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : October 15, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

October 15, 2026

sanskritdocuments.org

શ્રીજગન્નાથાષ્ટકસ્યાદ્યપદ્યસમીક્ષણમ્

મહારાસોલ્લાસં કનકમણિવેશં સુખજુષં
પ્રિયાલોલં ગોલં નયનયુગલં લોકતરલમ્ ।
જનાનન્દાનન્દં પરમસુખકન્દં સહચરં
જગન્નાથં નાથં ભવજલધિપાથં ભજત રે ॥

લેખક: - નન્દપ્રદીપકુમાર:

અદ્વૈતપરકવ્યાખ્યા ક્રિયતે-

“જગન્નાથમ્” ઇતિ પદેન સમસ્તસ્ય જગતઃ અધિષ્ઠાનભૂતઃ પરમાત્મા વિવક્ષિતઃ । અદ્વૈતવેદાન્તે બ્રહ્મૈવ જગતઃ ઉપાદાનકારણં નિમિત્તકારણં ચ સ્વીક્રિયતે । અતઃ જગતઃ નાથઃ પૃથગ્ભૂતઃ કશ્ચિત્ ઈશ્વરઃ ન, અપિ તુ સર્વસ્યાધિષ્ઠાનં નિર્ગુણં બ્રહ્મ એવ ભક્તાનુગ્રહાર્થં સગુણ-સાકારરૂપેણ જગન્નાથસ્વરૂપેણ ઉપાસ્યતે ।

“નાથમ્” ઇત્યત્ર સ્વામિત્વસ્ય ભાવઃ દૃશ્યતે । જીવઃ સ્વાત્માનં દેહ-મન-બુદ્ધ્યાદિભિઃ અભિન્નં મન્યમાનઃ સંસારબન્ધને પતતિ । કિન્તુ આત્મા વસ્તુતઃ નિત્યઃ, શુદ્ધઃ, બુદ્ધઃ, મુક્તઃ ચ । અતઃ જગન્નાથસ્ય શરણાગત્યા જીવસ્ય દેહાત્મબુદ્ધિઃ નિવર્તતે, સ્વસ્ય બ્રહ્મસ્વરૂપસ્ય બોધઃ જાયતે ।

“ભવજલધિપાથમ્” ઇતિ અત્યન્તં રમણીયં રૂપકમ્ । ભવઃ સંસારઃ, જલધિઃ સમુદ્રઃ, પાથઃ માર્ગઃ અથવા પારગમનસાધનમ્ ઇત્યર્થઃ । સંસારઃ જન્મ-મરણ-દુઃખ-મોહાદિરૂપઃ અથાહઃ સમુદ્રઃ ઇવ । તસ્માત્ પારં ગન્તું યત્ સાધનં તદેવ “ભવજલધિપાથઃ” । અદ્વૈતદૃષ્ટ્યા તસ્ય પરમસાધનસ્ય સ્વરૂપં આત્મજ્ઞાનમ્ ।

અતઃ-

જગન્નાથં નાથં ભવજલધિપાથં ભજત રે ।

ઇત્યસ્ય અદ્વૈતપરકઃ ભાવઃ-

“હે જના! યં જગન્નાથરૂપેણ ઉપાસતે, સ એવ સર્વજગતઃ અધિષ્ઠાનભૂતઃ પરબ્રહ્મસ્વરૂપઃ । તમેવ ભજત; તસ્ય તત્ત્વજ્ઞાનરૂપભક્ત્યા સંસારસાગરં તીર્ત્વા સ્વસ્ય બ્રહ્મસ્વરૂપં સાક્ષાત્કરુત ।”

અદ્વૈતસ્ય મૂલયુક્તિઃ

અત્ર વિશેષતયા ઉપાસ્ય-જગત્-જીવયોઃ અન્તતઃ અભેદઃ સૂચિતઃ । પ્રારમ્ભે ભક્તઃ વદતિ- “જગન્નાથં ભજત” ; અત્ર ઉપાસકઃ, ઉપાસ્યઃ, ઉપાસનં ચ ત્રિવિધં દૃશ્યતે । કિન્તુ જ્ઞાનસ્ય પરિપાકકાલે-

“તત્ત્વમસિ”

“અહં બ્રહ્માસમિ”

“અયમાત્મા બ્રહ્મ” ઇત્યાદિમહાવાક્યપ્રતિપાદિતબ્રહ્મૈકત્વબોધેન ઉપાસકસ્ય સ્વાત્મા એવ પરબ્રહ્મ ઇતિ અનુભૂયતે ।

અતઃ અસ્ય શ્લોકસ્ય ભક્તિરૂપઃ બાહ્યભાવઃ સગુણ-જગન્નાથોપાસના, કિન્તુ તસ્ય અન્તર્નિહિતઃ તાત્ત્વિકભાવઃ અદ્વૈતબ્રહ્મસાક્ષાત્કારઃ ઇતિ વ્યાખ્યાતું શક્યતે ।

સંક્ષેપેણ-

“જગન્નાથઃ” = ઉપાસ્યઃ સગુણબ્રહ્મ,

“નાથઃ” = સર્વાધિષ્ઠાનં પરબ્રહ્મ,

“ભવજલધિઃ” = સંસારઃ,

“પાથઃ” = જ્ઞાનરૂપં સંસારતારણસાધનમ્,

“ભજનમ્” = ઉપાસનાપૂર્વકં આત્મબ્રહ્મૈક્યજ્ઞાનસ્ય સાધનમ્ ।

ઇતિ અસ્ય ચરણસ્ય ભક્ત્યદ્વૈતસમન્વિતઃ અદ્વૈતપરકઃ અર્થઃ પ્રકાશતે ।

- પ્રો. પ્રદીપકુમારનન્દઃ (સેવાનિવૃત્ત)

શ્રીજગન્નાથસંસ્કૃતવિશ્વવિદ્યાલયઃ, પુરી

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda,

Kendrapara, Orisa pknanda65 at gmail.com

Retd.Head, Dept.of Sarvadarshan

SJSV,Puri

Shri Jagannatha Ashtakasya Adyapadya Samikshanam

pdf was typeset on October 15, 2026

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

